

Česká komora odborných lesních hospodářů

Nový Rychnov 252, 394 04 Nový Rychnov
IČO: 266 24 940, telefon: 565 392 419, mob.: 776 162 727
www.ckolh.cz e-mail: ckolh@post.cz

EXKURZNÍ PRŮVODCE

Prvního dílu z cyklu Pěstebních kurzů

Přírodě blízké hospodaření – jak začít

pořádaného pod záštitou a za finanční podpory
Ministerstva zemědělství ČR - úseku lesního hospodářství
dne 25. září 2008 na majetku obce Kryštofovo Údolí

Základní údaje o majetku obce Kryštofovo Údolí:

Velikost majetku: 25 ha

Zařízení: Lesní hospodářská osnova

Platnost LHO: 1.1.2003 -31.12.2012

Zásoba z LHO: mýtní – 4.733 m³, předmýtní – 1.714 m³, celkem – 6.447 m³

Těžba z LHO : mýtní – 2.936 m³, předmýtní – 57 m³, celkem – 2.993 m³

Holína z umístěných těžeb dle LHO: 6,55 ha

Nadmořská výška: 440 – 520 m n. m.

Převládající expozice: SV, S, SZ

SLT : 4K – cca 75% plochy – HS 43
4S – cca 25% plochy – HS 45

Přirozená druhová skladba:

HS 43 BK 50-70, DB 5-30, JD 7-20, LP + -12, BŘ + -5, HB 0 -3

HS 45 BK 50-70, DB 5-30, JD 7-20, LP 5-15, HB 0-10, JV 0-5, JS 0-2, JL 0-1

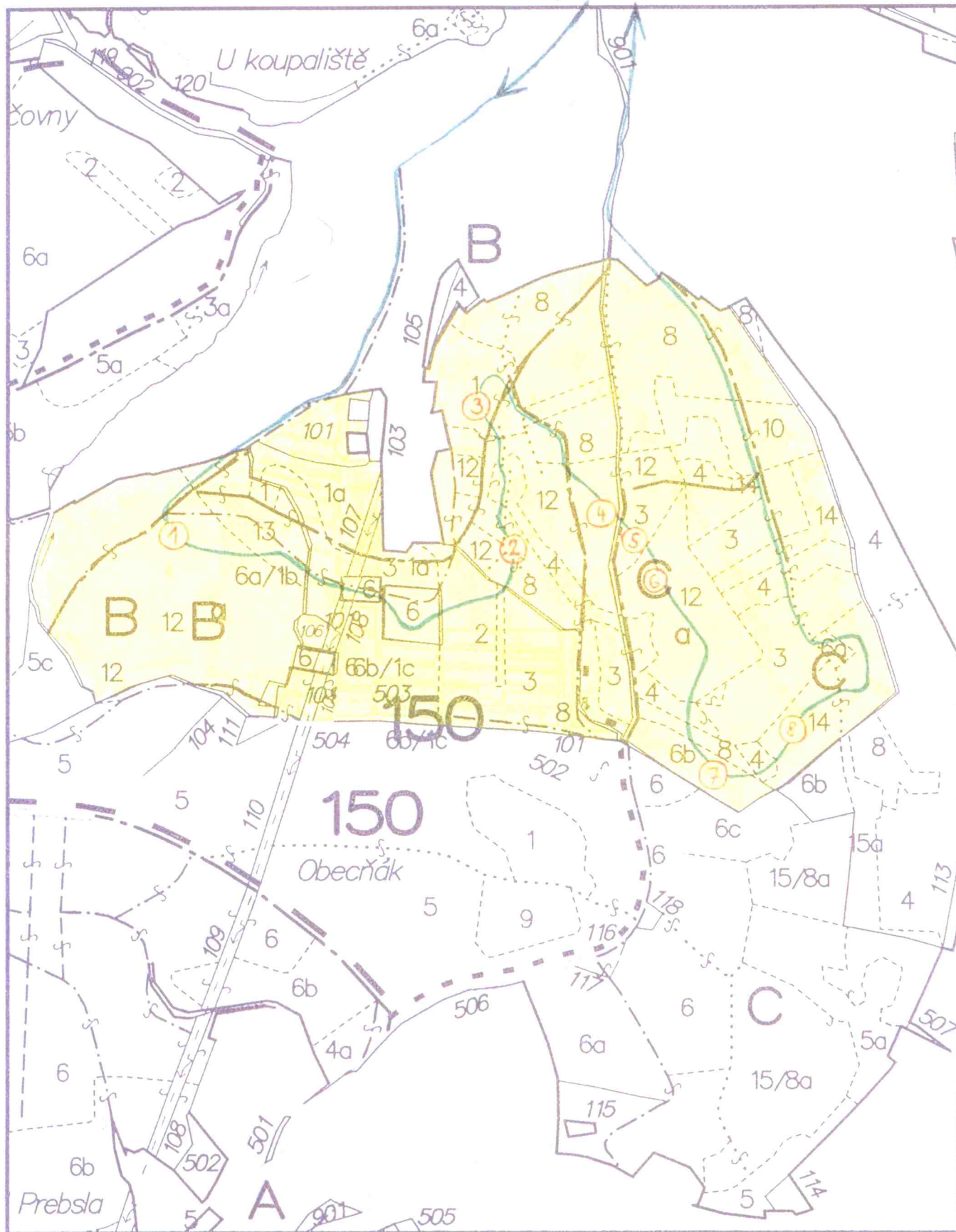
Mapa vlastnického separátu

LHO Liberec z.o. Západ, LHC: 409803

platnost: od 1.1.2003 do 31.12.2012

oddělení: 150

Vlastník 170100010BEC KRYSOFOVO UDOLI 463 01 Krystofovo Udolí

M 1 : 5000

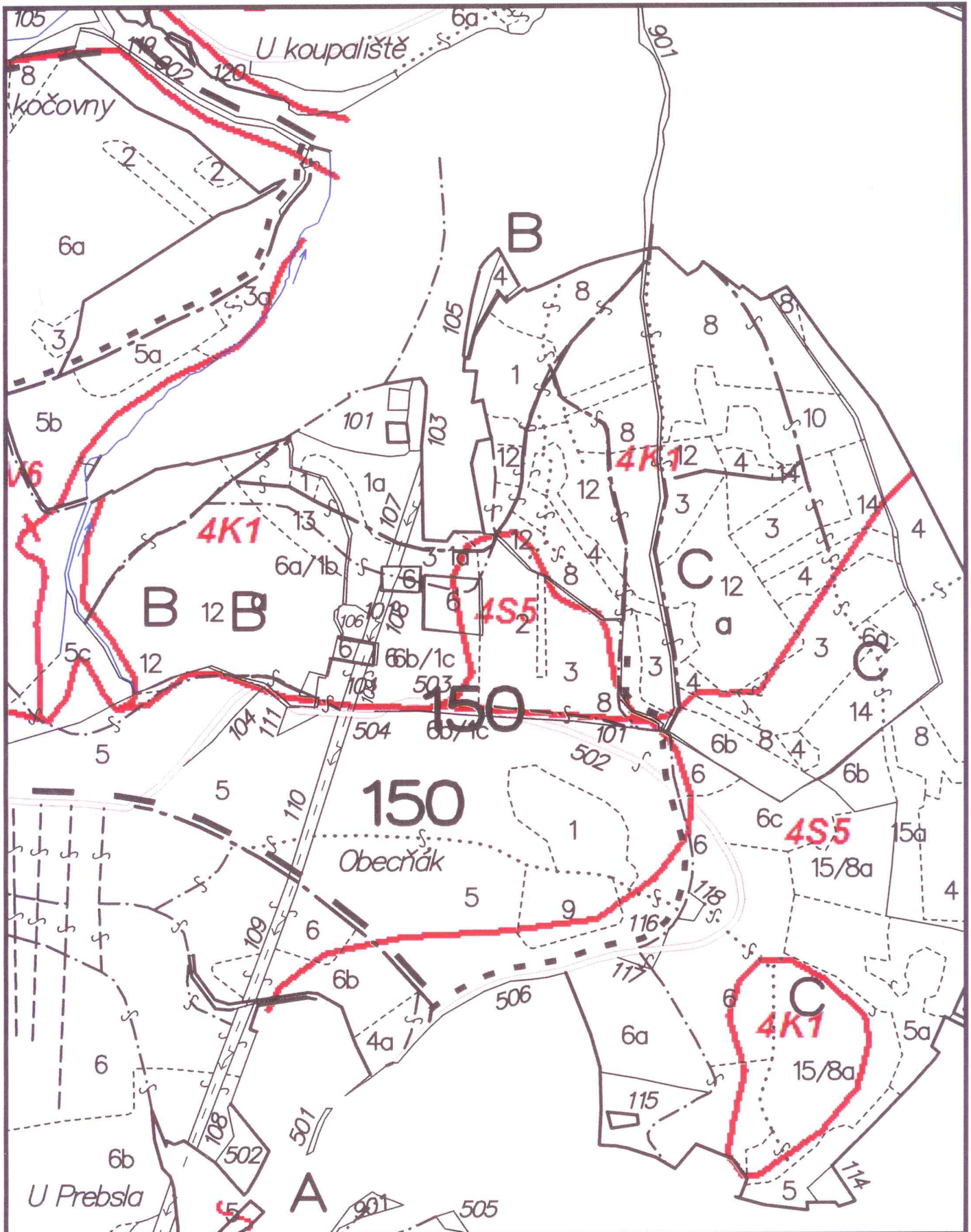
Mapa vlastnického separátu

LHO Liberec z.o. Západ, LHC: 409803

platnost : od 1.1.2003 do 31.12.2012

oddělení : 236

Vlastník 17000227 Trunecková Miluse DOBIASOVA 30, c.p.863, 460 01 LIBEREC-LIBE

M 1 : 5000

Odborný výklad k jednotlivým zastávkám a příspěvky do tohoto exkurzního průvodce poskytli pánové Jan Metzl a Ing. Pavel Starý, za což jim patří vyjádření díku.

Popis trasy exkurze

Zastávka č. 1

- Porost 150 Ba12 –věk porostu dle LHO 118 let zřejmě neodpovídá skutečnosti. Jeho ověření na pařezech se pohybuje v rozpětí hodnot 80 -97 let, tedy průměrně cca 90 let. Počátkem letošního roku byl v PS proveden těžební zásah sledující iniciaci přirozené obnovy podrostním způsobem. Z pohledu PBH však nebyl tento zásah vhodný. I po provedení tohoto zásahu je z grafu četnosti výčetních průměrů zřejmé, že by případným dotěžením porostu nad zmlazením bylo vytěženo značné množství „nezralých“ stromů, podobně jako v PS 150 Ba13 kde se již odrůstající nárosty BK a SM vyskytují.

Zastávka č. 2

- 150 Ca8 a 12 – vyznačen jakostní a částečně zralostní výběr, v PS 8 přirozená obnova javorů, jasanu a buku limitovaná okusem zvěří.

Zastávka č. 3

- 150 Ca1 – plocha 0,88 ha po větrné kalamitě z roku 1996, v roce 97 zalesněno 85% BK a 15% SM. MD, BR z náletu, vtroušená BO, DB. Na části plochy provedena mírná prořezávka s cílem podpořit méně zastoupený SM, MD, částečná redukce BR. Obrostlíky BK odstraněny jen v dostatečně hustých částech, jinak jen jejich tvarování. Hlavní zásada: zásah výhradně do úrovně, udržet hustotu, ostatní bez zásahu.

Zastávka č. 4

- 150 Ca12 – v minulosti vyznačena seč s cílem domýtit porost nad zmlazením. Tento zásah nebyl proveden, dnes vyznačen jednotlivý jakostní výběr.

Zastávka č. 5

- 150 Ca3 – strukturální probírka, vyznačeny cílové stromy (cca 150 ks/ha) a vyznačeno jejich uvolnění. Zásah pouze v úrovni, ostatní zůstává! Cíl: dosažení tloušťkové a vertikální struktury, která umožní prodloužení obnovní doby. Situaci značně komplikuje poškození ohryzem jelení zvěří na většině stromů.

Zastávka č. 6

- 150 Ca 12 – v roce 1997 odtěžena část porostu nad zmlazením. Z pohledu PBH nevhodné, ztráta ochrany mateřského porostu před sněhem a snížení autoredukce. Bude nutná výchova (náklady).

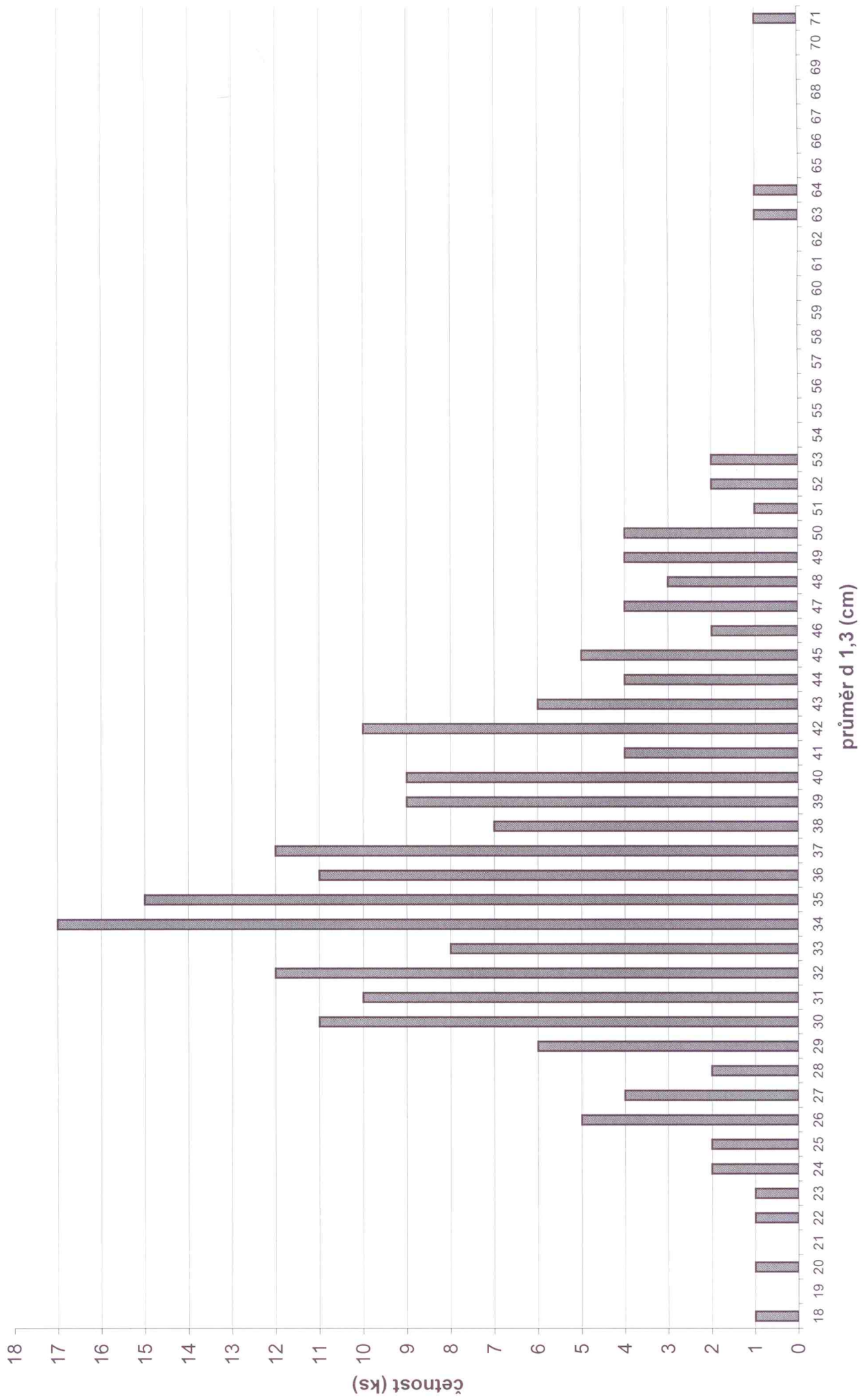
Zastávka č. 7

- 150 Ca6b – zakmenění 7, porost s převládající BR , dále SM, vtr. JL. Přirozená obnova javoru, jilmu a buku limitovaná zvěří, porost ostružiny.

Zastávka č. 8

- 150 Ca14 – porost s bočním světlem již 30 let, nárosty BK ani za 11 let mého působení nijak neodrůstají, javor z buku mizí – selektivní okus, konkurence BK

Četnost průměrů d 1,3 porost 150 Ba12

Četnost průměrů d 1,3 porost 150 Ba13

Ekonomika a nákladovost přírodě blízkého hospodaření v lesích

Přírodě blízké hospodaření v lesích (PBHL) bývá v současnosti více či méně akceptováno. Přesto panují ohledně této filosofie hospodaření a jeho praktického uskutečňování určité představy, které nemusí být vždy správné. Můžeme se setkat s námitkami, jejichž nejčastějším společným jmenovatelem je ekonomika. Pokusím se stručně vyjmenovat často panující **názory a představy**:

- PBHL je vhodné pro chráněná území a lesy se zvýšeným veřejným zájmem, uplatnění v hospodářských lesích je omezené; je to „luxus“.
- V důsledku nižší intenzity těžby a práce ve strukturovaných porostech jsou vyšší náklady a problematické je využití zejména harvestorových technologií.
- Náklady na změnu druhové skladby ve prospěch bližší přirozeným podmínkám jsou vysoké.
- Přejít na smíšené porosty bude znamenat ztrátu objemové i hodnotové produkce.
- PBHL produkuje méně hodnotné případně obtížně prodejné tlusté dříví.
- V důsledku delší obnovní doby dochází ke znehodnocování zásob dřeva v dospělých porostech.
- Při opakovaných výběrových těžbách dochází k poškozování stojících stromů.

Myšlenky přírodě blízkého hospodaření, ke kterým se hlásí hnutí Pro Silva, k nám přišly ze zahraničí, převážně ze západní Evropy. Motivem pro jejich uplatňování byl především zájem na **zlepšení stavu lesů** včetně jejich **ekonomiky**.

Obecně lze říci, že základem ekonomiky lesního hospodářství je udržení či zvýšení výnosů a snižování nákladů. Na základě výše uvedených tezí lze ukázat jak se k otázkám nákladů a výnosů staví PBHL.

Jedním ze základních rysů PBHL je, že využívá tvořivých sil přírody. Lesní hospodář všude tam, kde nemusí, nechává pracovat přírodu. Typické je např. využívání přirozené obnovy, ale také využití stínění nárostů k jejich samoprořevání (**biologická automatizace**). Pak ovšem platí, že takto je žádoucí pracovat v jakýchkoli porostech včetně hospodářských.

V „klasickém“ PBHL prakticky odpadají úmyslné holoseče a **těžba** je prováděna výběrem **jednotlivých stromů** příp. malých skupin. Obvykle se přechází na zušlechťovací a zralostní výběr a průměrný objem těžených stromů je vyšší než na holoseči. Těžba a zejména vyklizování dříví je pracnější, na druhou stranu vyšší hmotnost náklady snižuje. Využití výkonné techniky je možné, popřípadě s předkácením motorovou pilou.

Současná legislativa zavazuje vlastníky lesů k zavádění melioračních a zpevňujících dřevin (MZD). Smyslem tohoto opatření je ekologická stabilita lesních porostů. Zavádění MZD obvykle znamená zvýšené náklady. Na místě je především využití i vtroušených druhů dřevin k přirozené obnově. Uměle by se měly zavádět pouze chybějící stanovištně vhodné dřeviny. Standardním způsobem obnovy je **podsadba** – vhodné mikroklima, omezení buřnění, strukturalizace nové generace lesa, světlostní přírůst ponechaných kvalitních stromů. Nutná je obvykle ochrana proti zvěři oplocením. Oproti obnově na holině lze zajistit kulturu s nižšími náklady a zároveň využít hodnotový přírůst na kvalitních stromech. Při prosvětlování porostů pro podsadby je možné snížit i náklady na úklid klestu.

Jednou z vážných námitek i proti zavádění MZD je snižování produkce smíšených porostů oproti čistým smrkovým porostům. Ne vždy to bývá pravda a navíc rozhodující je hodnotová produkce resp. čistý výnos z lesa. Toho lze dosáhnout pěstováním kvalitních smíšených porostů, kde každý jednotlivý **strom** dosáhne **optimálních dimenzí**. Dosahované dimenze by měly být průnikem stanovištního potenciálu dřevin a požadavků trhu. Smíšené (strukturované) porosty navíc vytváří vhodnější porostní prostředí než nesmíšené horizontálně zapojené porosty jehličnaté. Výsledkem je produkce kvalitních sortimentů. Méně kvalitní hroubí a nehroubí listnatých dřevin lze v současnosti velmi dobře zpeněžit na palivo.

Důležitou otázkou je **znehodnocování dřeva** hnilobami zejména u starších smrkových porostů nebo výskyt nepravého jádra u buku. Při prováděných přeměnách je nutné včasné **zahájení** těžeb (s počátečním vnosem MZD) a důsledný zdravotní výběr. Výhodou těžby jednotlivým výběrem je velká těžební pohyblivost a možnost neustálého tříbení porostní zásoby. V případě holosečí se část stromů těží předčasně, část pozdě.

Pro zdar fungování celého systému je nezbytná **šetrnost těžby a vyklizování**, správné načasování a motivace pracovníků. Neexistuje špatná technika, pouze její špatné a nevhodné použití. Těžba není pouze sklizní stromů, ale základním nástrojem pěstování lesa.

Pokud lze shrnout ekonomiku PBHL do několika vět, lze říci následující. Těžba se přesouvá do horních stromových vrstev. Těžba je sice pracnější, ale těží se objemnější stromy, což snižuje náklady. V počátcích přechodu se těží méně kvalitní dříví, postupně se může přejít na zralostní výběr (při zaměření na zušlechťovací výběr) s výrazně kvalitnějšími sortimenty. Výpadek v tržbách za dříví (pokud nastane) obvykle kompenzuje výrazný pokles nákladů v pěstební činnosti. Ta se soustřeďuje na nezbytný vnos MZD, ochranu proti zvěři a nutnou výchovu. Výchova je výrazně omezena vlivem stínění mateřským porostem. Největší pěstební náklady znamenají prvky dobíhající pasečné obnovy lesa.

Ekonomiku celého procesu přechodu na PBHL je třeba vnímat v horizontu ne pouze jednoho roku nebo několika let. Zkušenosti a výsledky od nás i ze zahraničí mluví samy za sebe.

Ing. Pavel Starý, Běstvína
Pro Silva Bohemica

Přírodě blízké hospodaření – jak začít?

Úvod

Neutěšený stav lesa v 18. století dal vzniknout lesnické vědě, která zavedla obhospodařování lesa holosečným způsobem. Tehdejší lesníci podle vzoru boreálních lesů zakládali borové a smrkové monokultury. Některým, osvíceným lesníkům se tento přístup k lesu nelíbil, a proto vznikly ke konci 19. století jiné pěstební metody. Mnohé vycházely z principu lesa „trvale plně tvořivého“, ale nedočkaly se většího uplatnění. Dá se říci, že až rokem 1989 začíná nová evropská éra lesnictví – ustanovením sdružení PRO SILVA, ke kterému se přihlásili čeští lesníci v roce 1995. Cílem sdružení Pro Silva je šířit obhospodařování lesa přírodě blízkým způsobem. Hospodář, který se rozhodne pro tuto strategii, musí nejdříve

moci ji realizovat, tzn. přesvědčit vlastníka lesa, že to je bioekologicky prospěšné pro les a hlavně ekonomicky výhodné pro něho. Druhým předpokladem je **chtít** uvolnit tvůrčí síly k samostatnému rozhodování u sebe a svých spolupracovníků. Třetím předpokladem je **umět** les obhospodařovat přírodě blízkým způsobem, hledat vzory v přirozených lesích, poučovat se z chyb, být trpělivý.

Pokud se rozhodneme pro tuto strategii, je nutné si ujasnit, jakými kroky postupovat:

- Obvykle začneme jen na části svěřeného majetku. Vybereme porosty, které svým stavem dávají předpoklad úspěchu. Předně vybíráme genové základny a porosty s druhovou skladbou a strukturou relativně nejbližší přirozenému stavu. Nejsnazší přechod k přírodě blízkému hospodaření bude v revírech dlouhodobě obhospodařovaných podrostním hospodářstvím s již existujícím podrostem.
- Důležitým předpokladem je důsledné **zpřístupnění porostů** vyklizovacími linkami v rozestupu cca 50 m.
- Obnovní těžbu ve vybraných porostech realizovat **neholosečným způsobem** negativním výběrem všeho vadného a nemocného, posléze zralostním výběrem podle kritéria cílové tloušťky, stanovené úvahou opírající se o přírůstové poměry. Těžit v pravidelných intervalech (5-6 let) jen **do výše periodního běžného přírůstu** pomístně jednotlivým až skupinovitým výběrem, aby se co nejvíce prodloužila zmlazovací doba a zabránilo se unáhlené těžbě nad nárosty. Opustit myšlení vycházející z principu věkových tříd, pro zařízení lesa použít nejlépe kontrolní metody.
- **Dosáhnout a udržet přírodě blízké stavy zvěře** a nabídnout zvěři nadbytek dřevin a bylin ke spásání ve smíšených a rozvolněných porostech. S přemnoženou zvěří se nedá pěstovat současný les, natož les v přechodu na přírodě blízký. Je nutná změna plánování lovu, spočívající v použití výsledků monitoringu stavu a vývoje ekosystému, nikoliv „výsledků“ sčítání.
- Pro těžbu cílových tlouštěk připravovat od mládí porosty kombinací strukturální a skupinové probírky.
- Zvyšovat biodiverzitu lesa přirozenou druhovou skladbou, respektováním biologických a **genetických** vlastností dřevin, strukturou lesa, využíváním sukcesních stadií, doupných stromů a mrtvého dřeva, a tím dosahovat větší adaptability celé biocenózy ke změnám klimatu.

Jak konkrétně postupovat ve stávajících porostech?

Mladé porosty – mlaziny

- v nárostech z umělé sadby u SM provedeme rozvolnění stromků na 2 m spon, v listnatých mlazinách se omezíme na výřez obrostlíků a předrostlíků
- v nárostech SM vzniklých předčasným odcloněním přirozeného zmlazení provedeme schematický zásah výřezem 2 m pruhů s ponecháním 2 m pruhů bez zásahu, případně s jejich příčným zředěním
- v přirozeně vzniklých nárostech pod porostem, a to u všech druhů dřevin, prořezávky zatím neprovádíme a první pěstební zásahy omezíme pouze na výřez poškozených stromků po těžbě a odstranění zjevně netvárných jedinců. Výchovu zde ponecháváme na přírodě samé – přiměřený zástin umožní autoredukci v podrostu
- v monokulturních mladých smrčinách je možné úspěšně upravit druhovou skladbu tak, že pro plánovanou účast melioračních dřevin vytyčíme skupinky o velikosti 5 arů. Zde seřízneme smrčky na jeden až dva přesleny a do jejich biologické ochrany přisadíme MZD. Tím položíme základ k částečně různověkému lesu a vytvoření vnitřních porostních pláštíků k ochraně porostu proti větrům.

Porosty ve stadiu probírek

- Ve stejnověkových, zdravých mladých smrčinách usilujeme o strukturalizaci porostu, aby se zvýšila odolnost proti sněhu a námraze. (Ve starších porostech, dosud vychovávaných podúrovňově postupujeme opatrněji.) Vybereme v přibližně 6 – 10 m sponu sociálně nejzdatnější, nadúrovňové, úrovňové nebo 2-3 vedle sebe blízko rostoucí zdravé stromy (blíženci), které uvolníme odstraněním 1-2 tísnících stromů. Usilujeme o proměnlivou hustotu stromů v témže porostu. Pro snazší orientaci při zásazích a k produkci kvalitního dřeva je vhodné až nutné tyto cílové stromy vyvětvit nejméně do 8, lépe až do 12 m výšky. U smrku se bude jednat o 150 - 300 stromů na ha. Takovouto strukturní a skupinovou probírkou pokračujeme v pětiletých intervalech přibližně až do věku 70 let porostu, kdy v porostu zůstanou stromy s hlubokou korunou a příznivým štíhlostním koeficientem a dalších cca 300 vrůstavých nebo podúrovňových, ale životaschopných stromů jako stromy C-2.
- V borových tyčkovinách a tyčovinách postupujeme úrovňovým zásahem tak, aby ve 100 letech byl rozestup úrovňových stromů 8-9 m, tj. cca 150-200 ks/ha.
- V jedlových tyčovinách usilujeme silným úrovňovým zásahem u vybraných jedinců v 8-10m rozestupu o zachování velké koruny hluboké minimálně do poloviny výšky kmene, raději hlouběji, s menším ohledem na kvalitu dřeva. Podúrovňových stromů mezi stromy cílovými si nevšímáme.
- Listnaté porosty vychováváme tak, abychom v hustším zápoji vytvořili asi 10 m dlouhý kmen bez větví, a poté u vybraných stromů silnějším uvolňováním dosáhli zvětšení koruny a nastartování světlostního přírůstu. Pěstujeme podružný porost.

Ve zdravých smrkových porostech přecházejících do období, kdy je ukončena výchova strukturní a skupinovou probírkou a přichází doba sklízně výběrovou těžbou a obnova porostu

- Po předchozím odstranění nemocných, netvárných a poškozených stromů „sklízíme“ v přibližně v 5 letém intervalu zralé C-1 stromy s vystupňovaným hodnotovým přírůstem, a to v přibližném množství odpovídajícím **běžnému přírůstu za periodu**, tzn. cca 20 stromů v objemu cca 50 m³ na ha. Skupiny dvou až tří vedle sebe rostoucích stromů zatím netěžíme, necháme je růst do doby, až slabší doroste do cílové tloušťky, a pak je těžíme současně. Některé zralé, vysoce kvalitní stromy s hlubokou korunou a příznivým štíhlostním koeficientem předržujeme k produkci cenných sortimentů. Touto opakující se těžbou zralých stromů v cca pětiletých intervalech podporujeme přirozenou obnovu hlavní dřeviny smrku. Tato fáze pěstění porostu odpovídá stadiu „dorůstání“ v přirozených lesích. Snažíme se o její prodloužení a udržení rozvolněného zápoje, čili zamezení přechodu do stadia „zralosti – optima“. V počátcích těžby zralých stromů je ještě vhodné vnášet chybějící MZD. Nejdříve usilujeme o zajištění odpovídajícího podílu BK a na zvláště vhodných stanovištích i JD. Obě tyto dřeviny je možné sázet v hloučcích o několika jedincích do biologické ochrany smrkového zmlazení a nižším světelným požitkem je upřednostňovat před smrkem, který je bude současně chránit před zvěří a vytvářet příznivé mikroklima. Bez ohledu na vznikající přirozené zmlazení po ploše budeme výběrovou sečí pokračovat zralostním výběrem ve výši periodního běžného přírůstu, takže vypočtené zakmenění dlouho neklesne pod 0,7. Takto prodloužíme dobu těžby a účast mateřských stromů na reprodukci a zároveň stínění zmlazení a tím jeho autoregulaci na cca 40 – 50 let. Za ideální je možno označit stav, kdy po skácení posledních stromů mateřského porostu zůstane na ploše cca 300 ks/ha C-2 stromů které převezmou roli stromů C-1 a 300 ks/ha C-2 stromů nové generace z bezprožávkového a bezprobírkového procesu, resp. za minimálních výchovných zásahů.

- V borových porostech usilujeme o světlostní přírůst a těžbu zralých stromů provádíme až po dosažení cílové tloušťky výběrem tří až pěti ve skupince rostoucích zralých stromů. I tato těžba směřuje k indukci borového zmlazení a k vnášení dosud chybějících MZD. Borovice je zvláště vhodná ochranná a výchovná dřevina pro jedli na vlhkých stanovištích.
- Ve zbytcích jedlových porostů se snažíme o převod na výběrný les. Žádný jiný hospodářský způsob nezaručí prosperitu JD.
- V dospívajících listnatých porostech rovněž usilujeme o světlostní přírůst cílových stromů silným uvolňováním jejich korun. Po dosažení požadované tloušťky těžíme 2-3 zralé stromy vedle sebe, a maloplošným odstraněním podružného porostu podporujeme přirozenou obnovu. Tu brzo neuvolňujeme, ale necháme jí růst do korunové mezery s využitím autoredukce do doby, než zmlazené nebo vysazené stromy dorostou až pod koruny hlavního porostu.

Zdravé smrkové porosty které přechází do obnovní třídy a dosud byly vychovávány podúrovňově

V tomto věku, ve stejnověkovém porostu rostoucím na holině, je smrk již za kulminací výškového přírůstu, a proto není schopen výrazně prodloužit korunu. Máme-li v těchto porostech již dostatek stromů s požadovanou dimenzí, po předchozím odstranění nemocných a netvárných zahájíme těžbu zralostním výběrem ve výši běžného periodního přírůstu. Tím uvolníme sousední úrovňové stromy, které zvětšují svůj asimilační aparát alespoň do stran a projevují tloušťkový přírůst, někdy dokonce nemalý. To má za následek zvětšování hmoty stromů, hodnotového přírůstu a zlepšování jejich štíhlostního koeficientu. Vrstavých a podúrovňových stromů si zatím nevšímáme a necháváme je dorůst do cílové tloušťky, nebo je těžíme nakonec. Objevené přirozené smrkové zmlazení nestejného věku a výškového vzrůstu v kuželích vítáme, ale snad v žádném případě nebudeme zmlazení „uvolňovat“, ale do jeho ochrany vnášíme MZD. Jednorázové domýcení porostu s vyšší hektarovou zásobou nad nárostem „při výši po kolena“ většinou končí nevratným poškozením nárostu s ekologickými a ekonomickými škodami. Zmlazovací a tím i obnovní doba v těchto porostech by neměla být kratší jak 40 – 50 let.

Obnova kalamitních holin

V přírodě blízce obhospodařovaných lesích považujeme velkou holinu nad 0,5 ha spíše za řídký jev. Kalamity nám mohou přivodit holinu větších výměř i v jednotlivých porostech. Při obnově holin nesmíme zapomínat na genetické vlastnosti většiny hospodářských dřevin, totiž že to jsou **dřeviny stinné**. Vyžadují v mládí pomalý růst a vývoj v ochraně mateřského porostu nebo přípravného porostu. Zvláště je to zřejmé u jedle, buku, ale i smrk je klimaxová dřevina. Ostatní dřeviny, jako KL, JV, LP, JL, DB, jsou dřevinami středního typu. K dřevinám pionýrským se řadí mimo BR, JR, OL, OS, TR i borovice (s výjimkou náhorní varianty) a modřín, jejichž vlastnosti jsou vítány při zdolávání holin. Cílem založení nového lesa na holině by mělo být založení různověkého a smíšeného lesa odpovídajícího danému stanovišti. Přípravné porosty z pionýrských dřevin přiměřeně vychováváme a v okamžiku dosažení jejich biologické funkce očekáváme nálet cílových dřevin nebo je doplňujeme podsadbou klimaxovými dřevinami (BK, JD) případně sítí (JV, KL, DB) po dlouhou dobu. Část přípravných dřevin sklízíme po dosažení zajímavé zpeněžitelnosti jejich sortimentů, tzn. po 50 i více letech.

Smrk – dřevina budoucnosti???

Ve smrkových porostech asi v celé hercynské oblasti je pozorováno žloutnutí a defoliace stromů, a to skoro ve všech nadmořských výškách, včetně živných stanovišť. Příčiny pravděpodobně spočívají v historické imisní zátěži, v nemocné půdě, ve škodách ohryzem, václavkou a podkorním hmyzem a snad i v 200 let nerespektovaných vlastnostech smrku jako klimaxové dřeviny. Přesně nevíme, co je spouštěcím mechanismem tohoto jevu. Jenom to, že je hrozivý a že jej musíme vzít okamžitě v úvahu a „řešit“ jej. Dále naznačuji, jak to konat, pokud možno také v intencích lesa blízkého přírodě, tj. ekologicky. Ponechat tyto porosty spontánnímu vývoji nelze, protože jednak by se v nich přímo smrtelně rozmnožil kůrovec, jednak by byl ohrožen vznik lepšího následného lesa.

V chřadnoucích porostech se provádí těžba negativním výběrem. Silným podle toho, jaký je výskyt odumírajících stromů. Aktivní výchova podporou zdánlivě nadějných jedinců nemá smysl. Nevíme totiž, co je „nadějný“. Nic živého a přežívajícího by se nemělo dotěžovat. Zvláště nikoliv jednotlivé smrky v silně proředěných porostních částech. U těchto nemocných porostů bez rozdílu věku se zakmeněním sníženým pod 0,7 přistoupíme k podsadbám. Na tu se nesmí zapomínat. Příští porosty by měly být smíšené, pokud možno různověké. Proto by se měly tyto smrčiny považovat za přípravné (ochranné) porosty pro vznik nové generace lesa, nikoliv za normální výnosový les. Ochranné ve smyslu šetření půdní a vzdušné vláhly stínem a tlumením pohybu vzduchu, mírným stínem pro následné klimaxové dřeviny. V ředinách a na vzniklých holinách využíváme pionýrských dřevin.

Závěr

Jít k lesu skutečně blízkému přírodě znamená rezignovat na zaběhnutý pořádek dosavadního lesnictví podřízeného obmýtím, obnovním dobám, věkovým stupňům atd. a nechat pracovat přírodu ve své pomalosti vývoje, která skrz nestejnověkost, druhovou pestrost a vrstevnatost vede ke stabilitě lesa. Praktická realizace přírodě blízkého obhospodařování lesa je zatím založena na dobrovolnosti a je možná jen tam, kde je pochopení a nebude zneužita na úkor lesa. Cesta ke smíšenému, různověkému a vertikálně i horizontálně členěnému lesu bude během na dlouhou trať a bude znamenat opuštění některých dosavadních pravd ve prospěch lesa. Vyžádá si úpravy některých právních předpisů, důslednou regulaci zvěře, vstřícnější přístup lesnické veřejnosti, zařizovatelů, výzkumu, lesnického školství atd.

Jako vlašťovka se jeví aktivita Komory odborných lesních hospodářů pod záštitou a za finanční podpory MZe ČR – úseku lesního hospodářství, uspořádat první Pěstební kurz, snad v duchu opočenských kurzů o podrostním hospodářství z šedesátých let za vedení lesmistra Koniase, na které my dříve narození s úctou vzpomínáme. Nemohu si odpustit na závěr citovat ing. Košuliče st., který k těžbě cílových tluštěk a k realizaci bližšího přírodě blízkého hospodaření řekl: „... zdaleka nenabádám k masovému zavádění těžby cílových tluštěk. Ať to postupně, po hektarech dělá ten, kdo tomu věří a chce se tomu poctivě a s mimořádným osobním zájmem věnovat. Jinak je zde nebezpečí, že každou dobrou myšlenku lze jednak zneužít, jednak z nepochopení realizovat chybně a nakonec při zavádění z donucení kazit úmyslně“.

Lesu zdar!

25. 9. 2008

Jan Metz, Chlum u Třeboně